

Onderwerp

Conceptscope Omgevingsrapport (OER) Herziening Omgevingsbeleid 2025

Conceptscope Omgevingseffectrapport (OER) Herziening Omgevingsbeleid 2025

1. Inleiding

Voor de Herziening Omgevingsbeleid 2025 (Herziening 2025) van omgevingsvisie, omgevingsprogramma en omgevingsverordening, stellen we een Omgevingseffectrapport (OER) op. Het OER is qua thematiek breder dan een milieueffectrapport (MER). Zo wordt ook de impact van de beleidsvoornemens op sociale en economische thema's onderzocht.

De [startnotitie Herziening 2025](#) en [Notitie Reikwijdte en Detailniveau \(NRD\)](#) zijn vastgesteld in de Provinciale Statenvergadering van 18 september 2024. In de startnotitie is de scope van de voorziene beleidsaanpassingen en het te volgen beleidsproces beschreven. Met deze beschrijving geeft Gedeputeerde Staten (GS) aan welke inhoudelijke keuzes zij voor zich ziet en welke beleidswijzigingen er nodig zijn om de gestelde doelen te bereiken. De NRD beschrijft de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen OER.

Dit document bevat een volledig overzicht van de onderwerpen die worden meegenomen in het OER. Het betreft een nadere uitwerking van de onderwerpen uit de startnotitie Herziening 2025 en de NRD die eerder zijn vastgesteld.

2. Overzicht onderwerpen OER Herziening 2025

Hieronder volgt een kort overzicht van de onderwerpen die aan bod zullen komen in het OER voor de Herziening 2025. In paragraaf 3 vindt u de verdere uitwerking over de wijzigingen van deze onderwerpen.

In totaal zijn er 52 mogelijke wijzigingen uit de startnotitie bekeken, verdeeld over 15 onderwerpen. Na inventarisatie en gesprekken worden onderstaande herzieningen meegenomen in het OER. Deze onderwerpen bleken ofwel mer-plichtig, of hebben een potentieel grote impact op de omgeving of andere beleidskeuzes dat het wenselijk is om deze onderwerpen mee te nemen in het OER. Deze herzieningen zijn verdeeld over 6 verschillende onderwerpen:

Onderwerpen	Wat komt er in het OER?	Paragraaf-nummer
Water	1. Hernormering regionale waterkeringen 2. Water en Bodem Sturend	3.1
ZHPLG	3. Verhogen grondwaterstand veenweiden (peil) 4. Boerenlandvogels 5. Emissieplafond ammoniak 6. Drukfactoren rondom N2000 wegnemen 7. Integraal: Doel en middelenstapeling in gebieden	3.2
Stedelijke ontwikkeling	8. Toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling en Vitaal landelijk gebied	3.3
Natuur	9. Bos en Bomen	3.4
Energie	10. Beleidskeuze 'Duurzaam energiesysteem' (pMIEK) 11. Implementatie RES (wind) en herziening plaatsingsvisie 12. Boerenerfmolens 13. Warmte (pMIEK)	3.5
Externe veiligheid	14. Energiedragers	3.6

3. Uitwerking per thema

Hierna volgt een uitwerking van de onderwerpen die in het OER worden onderzocht. Per onderwerp zijn de volgende onderdelen uitgewerkt:

1. Probleemstelling
2. Doelstelling
3. Mogelijke alternatieven om te onderzoeken

3.1 Water

1. Waterkeringen

Het voornemen is om voor regionale keringen de omgevingswaarden in de verordening aan te passen. Dit op verzoek van het waterschap. Tevens worden een aantal nieuwe keringen aangewezen op de kaart en aan deze keringen wordt ook een omgevingswaarde gekoppeld. Samen met het waterschap is een globale beoordeling uitgevoerd van de omgevingseffecten van de hernormering aan de hand van een door STOWA opgesteld stappenschema.

- Voor de aanleg van de keringen wordt door het waterschap een MER opgesteld en omdat de provincie het bijbehorende projectbesluit moet goedkeuren is GS voor dit MER bevoegd gezag.
- Voor de keringen waarvoor hernormering moet plaatsvinden gaat ook een kadeversterking lopen. Voor deze kadeversterkingen gaat het waterschap projectbesluiten opstellen die de provincie moet goedkeuren. Deze projectbesluiten zijn mer-beoordelingsplichtig. Besluiten omtrent milieueffectrapportage in relatie tot deze kadeversterkingen worden voorbereid door betrokken Omgevingsdienst namens de provincie.

In relatie tot de hierboven genoemde (mer-)onderzoeken wordt momenteel onderzocht in hoeverre het nuttig en noodzakelijk is om in het OER aanvullend onderzoek te doen ten behoeve van de besluitvorming over de Herziening 2025.

2. Water en Bodem sturend

Dit onderwerp kent samenhang met de beleidsontwikkeling rondom de onderwerpen 'Stedelijke ontwikkeling & vitaal landelijk gebied'. Zie daarvoor de uitwerking in paragraaf 3.3.

Onderdeel	Uitwerking
1. <u>Probleemstelling</u>	We lopen tegen de grenzen van het water- en bodemsysteem aan. Het blijkt niet meer maakbaar om met ons huidige systeem de risico's die zijn verbonden aan water te veel, water te weinig en overstromingsrisico's op te lossen. Bodemdaling en lage waterstanden zorgen voor veel schade aan funderingen van gebouwen en extra onderhoud aan wegen en spoorwegen. Voldoende goed drinkwater is niet langer vanzelfsprekend. Het voortbestaan van planten- en diersoorten staat onder druk. De kwaliteit en beschikbaarheid van water en bodem hebben grote invloed op de scheepvaart, landbouw, energievoorziening, industrie en natuur.
2. <u>Doelstelling</u>	Water en bodem worden randvoorwaardelijk bij ruimtelijke afwegingen in Zuid-Holland, zodat het water- en bodemsysteem in Zuid-Holland ook op lange termijn kan blijven functioneren als drager voor duurzame economische en stedelijke ontwikkeling, brede welvaart, landbouw en natuur in Zuid-Holland.
3. <u>Mogelijke alternatieven om te onderzoeken</u>	Het voornemen is om de eigenschappen van het water- en bodemsysteem randvoorwaardelijker te maken bij ruimtelijke afwegingen in Zuid-Holland, door ze op te nemen in het Omgevingsbeleid. Dit leidt in meer of mindere mate tot: • Aanpassing in het ruimtelijke planproces ten aanzien van locatiekeuze en inrichtingsvereisten voor diverse opgaven en onderwerpen; • Veilig stellen van ruimtelijke reserveringen voor het toekomstbestendig water- en bodemsysteem. Er vindt uitwerking plaats van doelen die plek krijgen in de omgevingsvisie, mede gebaseerd op het Ruimtelijk voorstel, om regie te kunnen gaan voeren en daarmee water en bodem meer sturend te maken in het Omgevingsbeleid. Dit leidt in de komende jaren (in meerdere rondes) tot aanpassingen in de

	omgevingsvisie, het omgevingsprogramma en de omgevingsverordening. Daarmee worden de randvoorwaarden van water en bodem steeds verder verankerd. Concreet leidt het beleidsvoornemen voor nu tot aanpassingen aan: • <u>Omgevingsvisie</u>: diverse tekstvoorstellen t.a.v. ambitie 5 en ambitie 6, en in diverse beleidskeuzes om de uitgangspunten van water en bodem sturend te verankeren; • Tevens wordt ‘water en bodem sturend’ als onderdeel opgenomen in het afwegingskader voor Toekomstbestendige Stedelijke Ontwikkeling. • <u>Omgevingsprogramma</u>: (p.m.) • <u>Omgevingsverordening</u>: 7.3.6a Toekomstbestendig bouwen en ontwikkelen. Artikel 7.41a (risico’s van klimaatverandering) aanpassen met als doel deze minder vrijblijvend te maken. Er zijn voor dit voornemen drie alternatieven geformuleerd: Alternatief 1: Motiveren en stimuleren in de ruimtelijke inrichting. Denk hierbij aan minimale (instructie)regels en het stimuleren van adaptatiemaatregelen in de ruimtelijke inrichting. Bijvoorbeeld het toepassen van de maatlat bij nieuwbouwlocaties en het toetsten van plannen op klimaatbestendigheid. Alternatief 2: Adaptatieplicht in de ruimtelijke inrichting en het stimuleren van verstandige locatiekeuze. In dit alternatief is klimaatadaptatie verplicht in de ruimtelijke inrichting en wordt verstandige locatiekeuze ten aanzien van het water en bodem systeem gestimuleerd. Denk hierbij aan subsidies of signaalkaarten (klimaatonderlegger) en procesregels in de verordening om dit vooraan in het planproces mee te wegen en toe te passen (<i>comply or explain</i>). Alternatief 3: locatiekeuze en adaptatie zijn gereguleerd. Dit is het stevigste alternatief, wat betekent dat er regels zijn opgesteld waarin water en bodem randvoorwaardelijk zijn in de ruimtelijke inrichting en ordening (zie ook alternatief 3). In de gebieden die vanuit het water- en bodemsysteem het meest kwetsbaar zijn (‘rood’ op de klimaatonderlegger) worden bepaalde ontwikkelingen niet meer toegestaan. De provincie heeft hierop de regie. <i>In relatie tot aanpassingen aan de Omgevingsverordening en ten behoeve van het afwegingskader voor Toekomstbestendige Stedelijke Ontwikkeling, worden de bovenstaande alternatieven voor nu alleen getoetst op het onderwerp ‘Bouwen’. Overige onderwerpen komen de komende jaren aan de orde.</i>
--	---

3.2 ZHPLG

3. Verhogen watergrondstand veenweiden (peil)

Onderdeel	Uitwerking
1. <u>Probleemstelling</u>	Klimaatverandering door CO2-emissie uit veenweiden.
2. <u>Doelstelling</u>	Reductie CO2-emissie uit veenweiden zoals in Klimaatakkoord is opgenomen. De opgave voor provincie Zuid-Holland is 0,21 Mton/jr reductie in 2030. Met in achterhoofd dat Klimaatwet is gericht op verdere reductie (naar nul emissie) in 2050.
3. <u>Mogelijke alternatieven om te onderzoeken</u>	Referentie/nul scenario: Doorgaan met “peilindexatie”: slootpeil periodiek laten meezakken met bodemdaling door veenoxidatie. Introductie/aanleiding: Onderstaande alternatieven leveren input voor beleid gericht op het “bewegen naar een hogere grondwaterstand, in combinatie met regelen van instrumenten en middelen die het voor zowel grondgebruikers als waterbeheerder mogelijk maakt die beweging te maken”. En daarmee de bodemdaling en CO2 emissie uit veen te remmen. Alternatief 1.

	Generieke drooglegging/slootpeil van mediaan <50cm-mv: slootpeil dat dieper zit omhoog brengen, maar slootpeilen die ondieper zijn niet omlaag brengen. Alternatief 2. Generieke slootpeil/drooglegging van mediaan <40cm-mv: slootpeil dat dieper zit omhoog brengen, maar slootpeilen die ondieper zijn niet omlaag brengen. Alternatief 3. Generiek behoud huidige slootpeil in combinatie met overal bodemvernatting door aanleg Actieve Water Infiltratie Systemen (AWIS) Alternatief 4. Generieke drooglegging/slootpeil van mediaan 30 cm-mv i.c.m. overal aanleg bodemvernatting door aanleg PWIS Alternatief 5. Gedifferentieerd. Combinatie van: Generieke slootpeil/drooglegging van mediaan 40cm-mv en in 'prioritaire gebieden' een slootpeil van mediaan 30cm-mv in combinatie met bodem-vernatting-maatregelen, waarbij prioritaire gebieden bestaan uit stapeling van: • Focusgebieden weidevogels • Invloedgebieden N2000 • Oxideerbaar veen >2m dik + zonder kleidek Varianten. A) Optioneel: In 'loslaatgebieden' géén beleid gericht op reductie CO2-emissie door bodemdaling. Dit betreft gebieden met oxideerbaar veen <1 m dik of < 50 ha areaal.
--	--

4. Boerenlandvogels

Onderdeel	Uitwerking
1. <u>Probleemstelling</u>	De weidevogelstand gaat al decennialang achteruit, en is nog niet gestopt. Dat is de reden dat de Europese Commissie recent een infractieprocedure is gestart. Eind november stuurt het Ministerie van LNV een antwoordbrief aan de EC. Naar alle waarschijnlijkheid zal het jaarlijkse bedrag van € 500 miljoen dat het kabinet heeft uitgetrokken voor agrarisch natuurbeheer een belangrijke rol spelen in het NL-se herstelplan. Op korte termijn wordt een Kamerbrief verwacht waarin het ministerie de plannen met betrekking tot de € 500 miljoen zal toelichten. Het geld is uitgetrokken voor agrarisch natuurbeheer, dat is breder dan het huidige Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb), waar in 2024 een bedrag van € 100 miljoen voor beschikbaar was.
2. <u>Doelstelling</u>	Voor weidevogels wordt er in het kader van de Europese inbreukprocedure op korte termijn een actuele doelstelling verwacht. Het is de vraag of dat voor akkervogels ook zal gelden. Tot die tijd houden we vast aan de opgaven uit het voormalige NPLG, waarin de opgave voor Zuid-Holland circa 3.500 extra broedparen van de grutto als vlaggenschip voor de weidevogels bedroeg. En de opgave voor akkervogels werd vertaald in circa 300 extra broedparen van de patrijs. Als je de aantallen door vertaalt naar benodigd oppervlak dan zouden bovenstaande aantallen resulteren dit in een kwantitatieve hectare-opgave voor weidevogels van 11.000 ha en voor akkervogels van 1.900 ha.
3. <u>Mogelijke alternatieven om te onderzoeken</u>	Alternatief 1: Aantalsdoelstelling boerenlandvogels opnemen in omgevingsvisie, uitvoer via bestaand instrumentarium. Dit alternatief bestaat uit het opnemen van de bovenstaande aantalsdoelstellingen voor grutto (weidevogels) en voor patrijs (akkervogels) broedparen in de Omgevingsvisie, met daarbij de indicatieve vertaling naar hectaren. Qua inzet stellen we voor om hierbij de focus te houden op uitvoering van het Actieplan boerenlandvogels. Dat heeft echter de achteruitgang van de weidevogels niet kunnen stoppen, dus er is extra inzet nodig. Die voorzien wij op de volgende manieren:

1. Inzet van middelen voor koplopersprojecten (indien die worden toegekend). Hier is voor 51 miljoen aan projecten ingediend voor (met name) weidevogels, waaronder herwaardering van 500 hectare landbouwgrond, investeringen in verbetering leefgebied en het tegengaan van predatie.
2. Inzet van extra gelden die beschikbaar komen als reactie op de herstellopgave voor de weidevogels/inbreukprocedure grutto. Het gaat hierbij om de € 500 miljoen die vanaf 2026 landelijk beschikbaar komt voor agrarisch natuurbeheer en ecosysteemdiensten. Naast veel meer geld voor agrarisch natuurbeheer komt er naar verwachting ook geld voor investeringen, grondinstrumentarium, monitoring.

In dit scenario ligt de uitvoering van projecten en de intensivering van het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) volledig bij de partijen buiten (agrarische collectieven en TBO's). De provincie faciliteert door het mogelijk maken van subsidies die beschikbaar worden gesteld binnen de op dit moment daarvoor aangewezen gebieden (Leefgebied open grasland en leefgebied open akkerland) in het Natuurbeheerplan. Uitgangspunt is dat boeren vrijwillig deelnemen. Door de betere vergoedingen zullen meer boeren, meer zwaar beheer willen afsluiten.

In de Verordening zijn op dit moment belangrijke weidevogelgebieden aangewezen die een ruimtelijke beschermingsstatus hebben. De huidige begrenzing van gebieden is verouderd. We stellen voor om de begrenzing te actualiseren, maar daarbij rekening te houden met de extra opgave die we krijgen door naast de kerngebieden de potentieel waardevolle gebieden ruimtelijk te beschermen. Ook stellen we voor om de kaarten in de Verordening beter te laten aansluiten op de kaarten die we gebruiken voor het subsidie-instrumentarium (en die in het Natuurbeheerplan gepubliceerd worden).

Doordat er in dit spoor volledig wordt uitgegaan van vrijwilligheid zonder langjarige garanties, en er niet wordt gestuurd op verlaging van de intensiteit van het landgebruik en verhoging van het waterpeil, is het onzeker of hiermee de doelen gehaald zullen worden.

Alternatief 2: Provincie stuurt op kerngebieden met aparte ruimtelijke status.

Een tweede alternatief is een sterkere provinciale sturing door in bepaalde gebieden eisen op te leggen aan de agrarische bedrijfsvoering. Daarbij wijst de provincie in de Omgevingsverordening, afhankelijk van de doelstelling, een aantal gebieden aan van 1.000-2.000 ha waar weidevogels op z'n minst een volwaardige neventak worden binnen de agrarische bedrijfsvoering. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door deze gebieden een aparte ruimtelijke status te geven in de Omgevingsverordening. Een andere mogelijkheid is dat er gebruiksregels worden opgenomen in de Verordening. Dat zal dan ook leiden tot aanpassing van de huidige begrenzing van de belangrijke weidevogelgebieden in de Omgevingsverordening. In deze gebieden is agrarisch medegebruik mogelijk, maar met extra eisen aan beheer een inrichting gericht op weidevogels. Het gaat dan ook om verhogen van het waterpeil tot circa 30 cm onder maaiveld, het extensiveren van het grondgebruik door het verminderen van het de bemesting, het inzetten op meer kruidenrijk grasland en meer (extensieve) beweiding, het tegengaan van predatie. Binnen deze gebieden kunnen ook op andere doelen flinke stappen gezet worden (bijvoorbeeld minder stikstofemissies, minder bodemdaling/emissies van broeikasgassen).

Voor akkervogels zullen gebieden van minstens 500 ha aangewezen moeten worden waar 7-10% optimaal biotoop wordt gerealiseerd.

Alternatief 3 (integraal alternatief): Sturen op het versterken van huidige weidevogelkernen in combinatie met andere opgaven.

Aangezien er in alternatief 1 niet wordt ingezet op verhoging van het waterpeil en verlaging van de intensiteit van het agrarisch grondgebruik, is de verwachting dat dit niet voldoende zal zijn. Een koppeling maken met andere opgaven zou een haalbare strategie kunnen zijn om meer te kunnen bereiken. Een verhoging van het waterpeil en extensivering van gebruik zorgt gemiddeld genomen voor een toename van weidevogels. De weidevogelopgave laat zich dus goed stapelen met het reduceren van drukfactoren buiten N2000-gebieden, ammoniak-reductie en de klimaatopgave. Het is hierbij wel van belang om weidevogelkerngebieden te kiezen waar al minstens 30-40 broedparen per 100 hectare aanwezig zijn en die verder te versterken. Die versterking zou moeten bestaan uit het verhogen van het waterpeil tot circa 40 cm onder maaiveld, het extensiveren van het grondgebruik door het verminderen van het de bemesting, het inzetten op meer kruidenrijk grasland en meer (extensieve) beweiding, het tegengaan van predatie. Door vergoedingen te stapelen binnen deze gebieden, kan mogelijk een alternatief verdienmodel worden gecreëerd. Dit moeten gebieden zijn van minstens 1.000 ha waarbinnen naast aanpassingen aan het waterpeil ook flankerend beleid zoals een intensivering van het predatiebeheer noodzakelijk is in lijn met aanvalsplan grutto. Hierbij moet overigens nog wel worden nagegaan in

	hoeverre stapeling van subsidies (juridisch gezien) mogelijk is. Deze gebieden zullen mogelijk een aparte status als belangrijk weidevogelgebied krijgen in de Omgevingsverordening. Voor akkervogels ligt koppeling met maatregelen voor KRW (bredere akkerranden), bos- en bomen/GBDA en mogelijk ook waterberging/wateroverlast voor de hand.
--	---

5. Emissieplafond ammoniak

Onderdeel	Uitwerking
1. <u>Probleemstelling</u>	Te hoge stikstofdepositie leidt tot verslechtering van de natuur. De reductie van stikstofemissies is landelijk wettelijk vastgelegd als resultaatsverplichting in de Wet stikstofreductie en natuurverbetering (en inmiddels de Omgevingswet, artikel 2.15a). Volgens deze verplichting moet in 2035 landelijk minimaal 74% van het areaal van allestikstofgevoelige habitats en leefgebieden van soorten in Natura 2000-gebieden zich onder de Kritische Depositie Waarde (KDW) bevinden. Om deze omgevingswaarde te halen zijn richtinggevend emissiereductiedoelen ammoniak (NH3) toebedeeld aan de provincies. In oktober 2024 heeft de minister van LNV aangegeven dat het stikstofdoel voor 2025 landelijk al niet haalbaar is. Voor de komende jaren vergt dat nog extra inspanningen.
2. <u>Doelstelling</u>	2.5 kton ammoniakreductie ten opzichte van 2020 per 2035 om zo aan de provinciale doelstelling te voldoen.
3. <u>Mogelijke alternatieven om te onderzoeken</u>	Er zijn slechts een paar stikstofgevoelige N2000 gebieden in Zuid-Holland waar het vanuit de focus op depositie zin heeft meer dan generiek te reduceren in de directe nabijheid van het gebied. Hieruit volgt dat het merendeel van de reductie (2.5 kton) een generieke aanpak behoeft en bijdraagt aan het verminderen van 'de deken'. Voorgesteld is om te kiezen voor een uniforme, generieke aanpak van de stikstofopgave met een gelijke doelstelling voor alle melkveehouderijbedrijven in heel Zuid-Holland. De hoofdvraag is welk instrumentarium het beste ingezet kan worden voor normering op de middellange termijn, met daarnaast een onderzoek welk van de voorgestelde streefwaarden vanuit doelbereik, maar ook economisch perspectief het meest haalbaar is. Alternatief 1 Het opnemen van de streefwaarde van 45 kg NH3/ha/jr voor de Zuid-Hollandse melkveehouderij. Alternatief 2 Het opnemen van de streefwaarde van 40 kg NH3/ha/jr voor de Zuid -Hollandse melkveehouderij. Alternatief 3 Het opnemen van de streefwaarde van 35 kg NH3/ha/jr voor de Zuid -Hollandse melkveehouderij.

6. Drukfactoren N2000

Onderdeel	Uitwerking
1. <u>Probleemstelling</u>	We zijn verplicht om de Natura 2000-doelstellingen te behalen (verplichting voortvloeiend uit de Vogel- en Habitatrichtlijn), deze worden op dit moment niet overal gehaald. Voor het duurzaam halen van deze doelen moeten we werken aan systeemherstel, om te komen tot systeemherstel moeten drukfactoren worden weggenomen. Dit gebeurt zoveel mogelijk met maatregelen binnen de N2000-gebieden, maar dit is niet voldoende. Voor het wegnemen van bepaalde drukfactoren zijn ook maatregelen buiten de N2000-gebieden nodig. Eerder dit jaar hebben we geïnventariseerd voor welke drukfactoren maatregelen buiten de N2000-gebieden nodig zijn. Omdat het voor de OER te omvangrijk is om alle drukfactoren generiek mee te nemen in de toetsing, kiezen we voor deze analyse voor drie veelvoorkomende drukfactoren. Stikstof is hier bewust niet in meegenomen, aangezien we hiervoor apart een beleidsvoornemen onderzoeken bij het thema 'emissieplafond ammoniak'. De drie veelvoorkomende drukfactoren waarop we ons richten in deze OER zijn:

	• Exoten • Hydrologie (kwantiteit, kwaliteit, watersysteem) • Recreatie
2. <u>Doelstelling</u>	Werken aan systeemherstel binnen de N2000-gebieden voor de N2000 instandhoudingsdoelen, waarvoor drukfactoren binnen en buiten de N2000-gebieden moeten worden aangepakt. Voor deze OER is de doelstelling het reduceren van de drie veelvoorkomende drukfactoren door maatregelen <i>buiten</i> N2000: • Exoten • Hydrologie • Recreatie
3. <u>Mogelijke alternatieven om te onderzoeken</u>	Het beleidsvoornemen is het borgen van maatregelen buiten N2000-gebieden ten behoeve van het reduceren van drie belangrijke drukfactoren. <u>Voor het borgen van deze maatregelen stellen we drie alternatieven voor:</u> Alternatief 1: Maatregelen buiten N2000-gebieden opnemen in de N2000-beheerplannen. Op dit moment worden voornamelijk maatregelen binnen de N2000-gebieden opgenomen in de Natura 2000-beheerplannen. Alternatief 1 is om alle maatregelen buiten de N2000-gebieden ten behoeve van het reduceren van drukfactoren op te nemen in de beheerplannen. Er zijn nog onduidelijkheden over de juridische basis en mogelijkheden tot het vastleggen van N2000-maatregelen buiten de begrenzing in het Natura 2000-beheerplan die we hiermee willen toetsen. Alternatief 2: Maatregelen buiten N2000-gebieden borgen in de Omgevingsverordening door het aanstellen van een zone van 1 kilometer rondom N2000-gebieden. Op dit alternatief zijn twee varianten te toetsen, namelijk het beleid wat we aan deze zonering willen koppelen: • Variant A1) – Vrijwilligheid: Binnen de zonering wordt actief gestuurd op het inzetten van middelen en instrumenten voor het reduceren van exoten, het herstellen van de hydrologische condities en het afnemen van de recreatiedruk. Hiermee kunnen stakeholders uit het gebied op basis van vrijwilligheid maatregelen nemen ten behoeve van het reduceren van drukfactoren. • Variant A2) – Beperkingen: Binnen de zonering gelden bepaalde beperkingen en beleidsvoornemens die een positief effect hebben op het reduceren van drukfactoren. Denk hierbij aan hydrologische maatregelen zoals het verhogen van het waterpeil (indien generiek beleid onvoldoende is), consequenties voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen (indien dit een negatief effect heeft op de waterkwaliteit). Een ander voorbeeld is een verplichting op het verwijderen van exoten en hier actief op handhaven. Voor recreatie kan dit het creëren van extra recreatiezones zijn om de druk uit het N2000-gebied weg te nemen. Alternatief 3: Maatregelen buiten N2000-gebieden borgen in de Omgevingsverordening door het aanstellen van een gebiedsspecifieke zone, waarbij de grootte van de zone afhankelijk is van de relevante drukfactoren. Ook op dit alternatief zijn twee varianten te toetsen, namelijk het beleid wat we aan deze zonering willen koppelen: • Variant B1) – Vrijwilligheid: Een zonering waarbij de grootte is gebaseerd op basis van de gebiedsspecifieke drukfactoren in combinatie met vrijwillige maatregelen. Verder gelden hier dezelfde voorwaarden als bij variant A1. • Variant B2) – Beperkingen: Een zonering waarbij de grootte is afgestemd op de gebiedsspecifieke drukfactoren in combinatie met beperkingen. Verder gelden hier dezelfde voorwaarden als bij variant A2.

7. Integraal; Doel en middelenstapeling in gebieden (waar veel doelen samenkomen)

Onderdeel	Uitwerking
1. <u>Probleemstelling</u>	De probleemstelling van dit alternatief is de combinatie van alle voorgaande alternatieven. Dit alternatief heeft dus geen probleemstelling die verder gaat dan de daar al benoemde zaken.
2. <u>Doelstelling</u>	Ook hiervoor geldt dat de doelstelling een optelsom is van de doelstellingen van de andere alternatieven. De specifieke doelstelling voor dit alternatief is om te verkennen of de alternatieven in samenhang met elkaar komen tot meer doelbereik in hetzelfde of minder oppervlak. Dit is dus in feite een alternatief dat de effectiviteit van het combineren van doelstellingen in beeld brengt, met de gedachte van “werk met werk maken”. Dit omdat de maatregelen elkaar onderling versterken. Specifiek gaat het dan om het verkennen waar overlap plaatsvindt tussen de volgende doelstellingen: • Verhoging grondwaterstand: locaties waar verdere verhoging dan gemiddeld -40 cm-mv kan plaatsvinden ten einde daar de uitstoot van broeikasgassen extra te remmen. • Boerenlandvogels: kerngebieden waar extra ingezet wordt op geschikte condities voor boerenlandvogels, zodat daar hogere dichtheden van broedparen bereikt worden dan alleen met aangepast beheer bereikt kan worden. • Drukfactoren buiten N2000: zones rondom N2000-gebieden waar passief of actief gestuurd wordt op het verminderen van drukfactoren op de N2000-gebieden. Deze zones bieden daarnaast de mogelijkheid voor andere opgaven om gebruik te maken van de middelen en instrumenten die in deze zones beschikbaar komen. • KRW en emissieplafond ammoniak zullen naar verwachting in mindere mate structurerend zijn voor ligging van de prioriteitsgebieden, maar de prioriteitsgebieden kunnen wel bijdragen aan deze doelstellingen. Immers zal in deze gebieden een verandering in het (agrarisch) grondgebruik plaatsvinden, dat gevolgen heeft voor emissies van ammoniak naar de lucht en emissies van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen naar (grond)water.
3. <u>Mogelijke alternatieven om te onderzoeken</u>	De volgende twee alternatieven worden meegenomen in de OER: Alternatief 1. Het aanwijzen van prioritaire zones in het programma waarin integraal instrumentarium beschikbaar wordt gesteld, om daar de boeren in staat te stellen om gericht een transitie in te zetten op basis van vrijwilligheid Alternatief 2. Prioritaire zones opnemen in de verordening en daarin regels opnemen die toezien op integraal doelbereik.

3.3 Stedelijke Ontwikkeling**8. Toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling en Vitaal landelijk gebied**

Dit onderwerp kent samenhang met de beleidsontwikkeling rondom Water en bodem sturend. Zie daarvoor de uitwerking in paragraaf 3.1.

Onderdeel	Uitwerking
1. <u>Probleemstelling</u>	Zuid-Holland heeft de laatste 50 jaar veel ruimte geboden voor de groei van inwoneraantal en economische activiteiten. De toekomstbestendigheid en brede welvaart staan inmiddels onder druk. Dit vraagt om een meer integrale afweging en andere prioritering van opgaven en de daarvoor te maken (ruimtelijke) keuzes. Ontwikkelingen in de afgelopen 50 jaar laten zien dat met name wonen en werken veel ruimte hebben ingenomen en sterk zijn geëxtensieerd. Zonder bijsturing leidt het bestaande beleid voor nieuwe stedelijke ontwikkelingen tot het volbouwen van de nog onbebouwde ruimte. Hierdoor ontstaat

	ruimtegebrek voor andere functies en opgaven in het landelijk gebied en loopt ook de kwaliteit van het bestaande stedelijk gebied terug vanwege de zojuist genoemde extensivering. Wanneer de trend van steeds verdere uitbreiding van bebouwd gebied zich doorzet, blijft steeds minder ruimte over voor de transities die nodig zijn om de ruimte in Zuid-Holland toekomstbestendig te houden of maken (bv. landbouw-, natuur-, recreatie-, energie-, water-, klimaat- en groenopgaven). Zuid-Holland is bovendien kwetsbaar voor klimaatverandering. We hebben de grenzen van de maakbaarheid van ons water- en bodemsysteem bereikt (zie ook de beleidsuitwerking water bodem sturend). Als we te veel bodem bedekken vermindert de sponswerking van de bodem, wat het risico op wateroverlast vergroot. In meerdere wijken en dorpen staat ook de leefbaarheid en/of vitaliteit onder druk. Dit hangt samen met de nabijheid en bereikbaarheid van voorzieningen. Concreet is er te weinig (praktijk)ruimte beschikbaar voor eerstelijns zorg, zoals huisartsen.
2. <u>Doelstelling</u>	Doelstelling 1: De ruimte van het bebouwd en onbebouwd gebied optimaal benutten voor de verschillende ruimte vragende functies: • De onbebouwde ruimte in het landelijk gebied beschikbaar houden voor de opgaven en transities die nodig zijn voor een toekomstbestendige landbouw, voor natuur en recreatie en voor de water-, energie-, klimaat- en groenopgaven; • Als tegenhanger daarvan, de al bebouwde ruimte optimaal benutten voor stedelijke functies als wonen, werken en overige stedelijke ontwikkelingen; • Het bebouwen van nog onbebouwde ruimte zoveel mogelijk beperken. Het streven is om daarbij zo min mogelijk bodem te bedekken vanwege de sponswerking van de bodem. Doelstelling 2: Sturen op kwaliteit en selectieve groei, gericht op een toekomstbestendige ontwikkeling en het vergroten van de brede welvaart in de steden en dorpen van Zuid-Holland, met als doel: • niet meer bouwen op basis van enkel kwantitatieve, sectorale behoefteramingen, maar (locatie)keuzes voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen integraal afwegen; • ruimtelijke keuzes meer gaan prioriteren vanuit gezondheid, kwaliteit en veiligheid, en andere aspecten van brede welvaart; • bouwen op risicovolle locaties voorkomen; • het bereiken van een compact, samenhangend en kwalitatief hoogwaardig bebouwd gebied, met voldoende ruimte voor groenblauwe netwerken; • de vitaliteit en leefbaarheid in de dorpen en de klimaatbestendigheid van het landelijk gebied vergroten; • binnen steden en dorpen bevorderen van zuinig en meervoudig ruimtegebruik; • inzetten op de beschikbaarheid en bereikbaarheid van voldoende voorzieningen in steden en dorpen, waaronder ruimte voor eerstelijns zorg
3. <u>Mogelijke alternatieven om te onderzoeken</u>	Beleidsvoornemen voor het optimaliseren van het ruimtegebruik van bebouwd en onbebouwd gebied: Grenzen stellen aan wat van het nog onbebouwd gebied buiten de bestaande steden en dorpen nog maximaal bebouwd mag worden, inclusief straatje erbij. Dit zodat de nog onbebouwde ruimte optimaal benut kan worden voor niet-stedelijke functies als landbouw, natuur, recreatie, water en energie (programma en verordening). <u>Voor het realiseren van dit beleidsvoornemen zijn vier alternatieven geformuleerd:</u> Alternatief 1. Een rode contour om het maximaal nog te bebouwen gebied (rode contour op de kaart), met uitzondering voor straatje erbij. Alternatief 2. De beschermingscategorieën ruimtelijke kwaliteit aanscherpen en uitbreiden met een extra categorie voor agrarisch gebied, zodat nieuwe stedelijke ontwikkelingen in de beschermde gebieden niet of beperkt mogelijk zijn.

	Alternatief 3. Een groene contour om het nog onbebouwde gebied dat we willen benutten voor niet-stedelijke functies (groene contour op de kaart), in combinatie met een ontwikkelcontour om gebieden waar nog wel ruimte is voor stedelijke ontwikkelingen waaronder straatje erbij (voorkeursgebieden met ontwikkelcontour op de kaart). Alternatief 4. Een kwantitatieve grens per gebied (werkingsgebieden) voor de mate waarin het onbebouwd gebied nog maximaal bebouwd mag worden (aantal ha 'bouwruimte'), inclusief straatje erbij. <u>Beleidsvoornemen voor het sturen op kwaliteit en selectieve groei:</u> • formuleren van afwegingselementen en randvoorwaarden bij ruimtelijke ontwikkelingen binnen en buiten BSD, gericht op het bereiken van de hiervoor benoemde doelen. Hiervoor een 'beoordelingskader ruimtelijke ontwikkelingen' uitwerken (programma en verordening); • meer gaan sturen op intensivering van het ruimtegebruik (hogere dichtheden) en het combineren van opgaven (meervoudig ruimtegebruik) in steden en dorpen (visie, programma en/of verordening); • sturen op de beschikbaarheid van voldoende ruimte voor, en nabijheid van maatschappelijke voorzieningen, zoals voor gezondheidszorg (o.a. huisartsen), onderwijs, cultuur, sport en recreatie. Samen met gemeenten zorgen voor een passend voorzieningenniveau (visie en programma). Voor enkele voorzieningen ook agenderende regels opnemen in de verordening (o.a. ruimte voor huisartsen). <u>Voor het realiseren van dit beleidsvoornemen zijn vier alternatieven geformuleerd:</u> Alternatief 1: 'Goede groei' (business as usual). De verstedelijkingsopgave gericht inzetten om de economische en agglomeratiekracht van de steden te versterken, bestaande (kennis)clusters en infrastructuur te optimaliseren en als kostendrager om klimaat-, energie- en natuurdoelen te financieren. Meervoudig ruimtegebruik, ruimte voor groenblauw en ruimte voor voorzieningen stimuleren, gericht op het benutten van meekoppelkansen (win-win). Eigenaarschap van gemeenten en betaalbaarheid staan voorop. Provincie stuurt op randvoorwaarden. Alternatief 2: 'Groen en gezond verdichten'. Als provincie sturen op binnenstedelijk verdichten en tegelijkertijd de vitaliteit, gezondheid, veiligheid en kwaliteit in de bestaande wijken en dorpen vergroten. Daarbij gemeenten ondersteunen om te komen tot voldoende ruimte voor groenblauw en een passend voorzieningenniveau. Als provincie actief sturen op intensivering (bouwen in hogere dichtheden), functiemenging en meervoudig ruimtegebruik, zodat minder ruimte buiten de steden en dorpen nodig is voor de realisatie van stedelijke opgaven. Alternatief 3: 'Maximaal intensiveren'. Als provincie sturen op het maximaal combineren en intensiveren van stedelijke functies binnen bestaande steden en dorpen, zodat daar buiten geen extra ruimte meer nodig is voor wonen en werken. Actief sturen op de nabijheid en bereikbaarheid van voorzieningen en voldoende groen in en om de stad. Functiemenging en/of meervoudig ruimtegebruik uitwerken als randvoorwaarde, met slechts een beperkt aantal uitzonderingen (HMC cat.4, kwetsbare natuur). Alternatief 4: 'Binnenstedelijk transformeren'. Als provincie actief sturen op het opschalen en versnellen van binnenstedelijke transformatie van bestaande dorpen en wijken, zodat de al bebouwde ruimte binnenstedelijk maximaal wordt benut. Behoudens de bestaande plannen die vóór 2030 worden gerealiseerd géén verdere groei meer van werken en wonen buiten de bestaande steden en dorpen. Daarvoor ruimte zoeken en doen wat mogelijk is binnen wettelijke grenzen, waaronder het stellen van normen voor de bouwdichtheid, voor de aanwezigheid van voldoende groen en voorzieningen (groennorm, maximale afstand tot voorzieningen) en voor het combineren van functies (functiemenging als norm).
--	--

3.4 Natuur

9. Bos en Bomen

Onderdeel	Uitwerking
1. <u>Probleemstelling</u>	Bossen en bomen leveren veel verschillende ecosysteemdiensten en dragen bij aan diverse provinciale opgaven zoals CO2 opslag recreatie, gezondheid (o.a. door versterken immuunsysteem en verminderen van stress), biodiversiteit en klimaatadaptatie (tegengaan hittestress en opvang overmatige neerslag). In 2020 heeft het Rijk samen met alle provincies de bossenstrategie vastgesteld. Het doel is het verbeteren van de kwaliteit in bestaande bossen en de realisatie van 37.000 hectare extra bos in Nederland. Dit is een stijging van 10% meer bos dan voorheen. De provincie Zuid-Holland heeft een belangrijke rol in deze strategie. In 2020 bestond slechts 3% van het landschap in Zuid-Holland uit bos. Zuid-Holland staat dan ook, net als andere provincies, voor de lange termijn voor een grote opgave. Er is binnen het NPLG door het rijk een conceptverdeling tussen de provincies gemaakt en voor Zuid-Holland is 1150 ha bosuitbreiding als doelstelling opgenomen. Sinds 2020 is in Zuid-Holland het bos- en bomenbeleid verder uitgewerkt en zijn kansen voor bosuitbreiding verkend. Dit ook naar aanleiding van de Motie 1117 De Spade de grond in & de Motie 1142 Duurzaam bos- en bomenbeleid. Uit de beleidsverkenningen blijkt dat er ruimte is om voor 2030, 400 bosuitbreiding te realiseren. Bij behandeling van de "Ruimtelijke koers naar een toekomstbestendig Zuid-Holland van 13 februari 2024" is via een amendement verzocht om deze 400 ha als beleidsdoelstelling vast te leggen in de ruimtelijke koers. Deze 400 ha leggen we nu ook als beleidsdoel vast in het Omgevingsbeleid.
2. <u>Doelstelling</u>	Via een amendement bij het ruimtelijk voorstel/ruimtelijke koers is afgesproken om in Zuid-Holland 400 ha bosuitbreiding te realiseren. Uit de beleidsverkenning blijkt dat dit kan door het realiseren van 150 ha binnen Natuurnetwerk Nederland, 150 ha in recreatiegebieden en 100 ha daarbuiten.
3. <u>Mogelijke alternatieven om te onderzoeken</u>	Voor deze doelstelling van 400 ha bosuitbreiding, zijn geen redelijke, volwaardige alternatieven. Het enige wat een vergelijkbaar resultaat oplevert, zijn alternatieve locaties.

3.5 Energie

10. Beleidskeuze 'Duurzaam Energiesysteem' (pMIEK)

Vraag	Antwoord
1. <u>Probleemstelling</u>	Het energiesysteem verandert in hoog tempo. Dit is vanwege de meer lokale opwek van energie en de snel groeiende elektrificatie, maar ook door ontwikkelingen in woningbouw, bedrijvigheid, mobiliteit, etc. Op dit moment hebben we op locaties in Zuid-Holland al te maken met (dreigende) netcongestie. De komende jaren betekent dit dat de vraag naar energie-infrastructuur groter en meer divers wordt; er moeten meer stations en verbindingen worden aangelegd. Ook zullen energieopslag en -conversie een belangrijke rol krijgen in het systeem. Tevens moet ook hier (fysieke) ruimte voor gevonden en aangewezen worden.
2. <u>Doelstelling</u>	Het doel van het pMIEK (provinciaal MeerjarenProgramma Infrastructuur, Energie en Klimaat) is een versnelde aanpassing van het energiesysteem in Zuid-Holland om te kunnen voldoen aan de toenemende en veranderende energievraag binnen de provincie. De doelstelling van het pMIEK zijn (ruimtelijk) te vertalen naar: - Zorgvuldig en waar mogelijk dubbel/meervoudig ruimtegebruik voor onderdelen van het energiesysteem (bijvoorbeeld: energieopslagsystemen bij opweklocaties)

	- Het aanwijzen en/of reserveren van strategische ruimte (zoekgebieden/-locaties) voor toekomstige uitbreiding van het energiesysteem - Het introduceren van (ruimtelijk) instrumentarium om toekomstige ruimtelijke ontwikkeling passend bij het energiesysteem te stimuleren Concreet voor het OER-traject zijn hier twee specifieke onderdelen van belang: - Ruimte voor regionale infrastructuur reserveren – (bestaande) zoekgebieden voor voornamelijk 150kV-stations nader uitwerken; - Ruimte voor nationale energie-infrastructuur verkennen, onderzoeken en mogelijk reserveren (waarbij het specifiek gaat om in totaal 200MV batterijsystemen die rondom 380kV-stations van TenneT geplaatst moeten worden)
3. <u>Mogelijke alternatieven om te onderzoeken</u>	Alternatief 1: het verwerken van de resultaten van het pMIEK proces in de omgevingsvisie, -verordening en -programma. Hierbij is de verwachting dat de ontwikkeling van het energiesysteem wordt versneld en dat richting wordt gegeven aan de ontwikkeling van het energiesysteem. Dit alternatief houdt in dat: • We de leidende principes uit het toekomstbeeld energiesysteem opnemen in het omgevingsbeleid. Hierbij zullen we ook aandacht besteden aan de rol van energiehubs en slimme oplossingen voor het energiesysteem; • Het toekomstige energiesysteem zal meer ruimte vragen en deze zal meer decentraal gevonden moeten worden. In dit alternatief wordt in beeld gebracht welke vraag er al te zien is, en wordt waar mogelijk concreet welke locaties of zoekgebieden hiervoor gereserveerd worden. • Daarnaast zal bij dit alternatief een energietoets worden toegevoegd aan de omgevingsverordening. Met deze toets worden initiatiefnemers verplicht om bij ruimtelijke ontwikkelingen aan te geven wat zij hebben gedaan om bij de ontwikkeling de leidende principes van het energiesysteem te hanteren en de impact van de ontwikkeling op het energiesysteem te optimaliseren. • Ook zal in de omgevingsverordening regels opgenomen worden met betrekking tot elektriciteitsopslagsystemen. Deze systemen kunnen op een positieve manier bijdragen aan het energiesysteem. Daarvoor is het wel nodig om voorwaarden te stellen aan de batterij, de plaats en het gebruik van elektriciteitsopslagsystemen. Onderzocht zal worden of hierbij, naast de ruimtelijke criteria, voorwaarden gesteld kunnen worden met betrekking tot de gebruikte grondstoffen, bijdragen aan het energiesysteem, lokaal eigendom, etc. Er lijken op voorhand geen (haalbare of zinnige) alternatieven om het beoogde doel te bereiken. De voorgestelde wijzigingen betreffen in alle gevallen ook een nadere specificering van reeds bestaand beleid en hebben naar verwachting een positieve bijdrage qua omgevingseffect, of zijn nieuwe beleidsonderwerpen.

11. Implementatie RES (wind) & Herziening plaatsingsvisie

Onderdeel	Uitwerking
1. <u>Probleemstelling</u>	Provinciaal Omgevingsbeleid biedt te weinig ruimte voor windenergie aan de RES-partners om de RES-biedingen te halen. Achtergrond: De zoekgebieden RES 1.0 zijn (deels) opgenomen in het Omgevingsprogramma, maar de zoeklocaties binnen deze zoekgebieden nog niet in de Omgevingsverordening. In RES Holland Rijnland en RES Midden-Holland zijn inmiddels ook andere zoeklocaties in beeld bij gemeenten en waterschappen. In RES Rotterdam Den Haag wordt een eigenstandige regionale planMER uitgevoerd. De resultaten daarvan dienen als onderbouwing voor provinciale en gemeentelijke besluitvorming.

	Een aanzienlijk deel van de resterende RES-opgave zit in de noordkant van de provincie (ten noorden van de rivieren). De huidige plaatsingsvisie voor dit gebied is: langs grootschalige infrastructuur (snelwegen, noordelijk deel provincie). De voorkeur wordt gegeven aan enkelvoudige lijnopstellingen en clusters, in samenhang met en evenwijdig aan de betreffende infrastructuur en scheidslijnen. Onderdeel van de herziening is een heroverweging van de plaatsingsvisie. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het advies Regionale Energiestrategieën en het Groene Hart van de Provinciale Adviseurs Ruimtelijke Kwaliteit en de inzichten uit het ontwerpend onderzoek Groene Energie in het Groene Hart van 2050. Voor RES Drechtsteden worden op verzoek van de RES-partners vier zoeklocaties voor windenergie onderzocht, die nodig zijn voor de gemeentelijke ambities voor 2040. Daarnaast kunnen er nog verzoeken binnen komen vanuit gemeenten en bedrijventerreinen om het effect van middelgrote windturbines bij specifieke bedrijventerreinen te onderzoeken. Deze windturbines zijn onderdeel van de regionale aanpak voor energiehubs en bedoelt om voldoende elektriciteit beschikbaar te krijgen voor bedrijven.
2. <u>Doelstelling:</u>	Het haalbaar maken van de RES-doelstellingen voor RES Midden-Holland, RES Holland Rijnland en RES Rotterdam-Den Haag door voldoende zoeklocaties voor windenergie aan te wijzen in de Omgevingsverordening: • In RES Midden Holland om 318 gigawattuur (GWh), omgerekend 13-18 windturbines van 5,6 MW (240 meter tiphoogte). • In RES Holland Rijnland gaat het om een resterende opgave van 779 GWh, omgerekend 39-44 windturbines van 5,6 MW. • In RES Rotterdam Den Haag om 341 GWh, omgerekend 15-20 windturbines van 5,6 MW. • In RES Drechtsteden gaat het om 98 GWh, omgerekend zo'n 5 windturbines van 5,6 MW. In RES Rotterdam Den Haag wordt een separate regionale planMER uitgevoerd. <i>Bovenstaande doelstellingen zijn gebaseerd op de Monitor RES van PBL. Voor het OER gaan we uit van de doelstellingen uit de Monitor RES 2024. Waarbij de resterende opgave gedefinieerd wordt als het verschil tussen het RES-bod en de som van gerealiseerde productie en pijplijn projecten. Voor RES Midden-Holland is gerekend met de realisatiecijfers van de Regionale Klimaatmonitor van RVO, omdat de Monitor RES een onverklaarbare daling van de elektriciteitsproductie bevat.</i>
3. <u>Mogelijke alternatieven om te onderzoeken</u>	Zoekgebieden windenergie uit RES 1.0 of nieuwe zoekgebieden uitwerken tot zoeklocaties voor windenergie, die opgenomen worden in de Omgevingsverordening. Uitgangspunt is de omvang van de resterende opgave om de RES-biedingen te halen bijgesteld, op basis van de jaarlijkse RES Monitor van PBL of de tweejaarlijkse RES VoortgangsdOCUMENTEN van de RES'en. Dit kan leiden tot aanpassing van de Omgevingsvisie (plaatsingsvisie windenergie), het Omgevingsprogramma (als de RES-biedingen worden bijgesteld) en de Omgevingsverordening (opname van onderzoekslocaties in de Omgevingsverordening). Alternatief 1: Voorkeurslocaties gemeenten binnen RES (indien aangeleverd). • Holland Rijnland: brief RES-regio • Drechtsteden: brief RES-regio aangevuld met locaties energiehubs vanuit gemeenten • Midden-Holland: reservezoeklocaties RES 1.0 en onderzoekslocaties langs snelwegen/grootschalige infrastructuur Alternatief 2: Landschap (plaatsingsvisie). Bij dit alternatief zitten een aantal varianten: • Huidige plaatsingsvisie • Heroverwogen plaatsingsvisie 1 (nader uit te werken) • Heroverwogen plaatsingsvisie 2 (nader uit te werken) Alternatief 3: Leefomgeving (zo min mogelijk hinder van windturbines). Alternatief 4: Natuur (optimalisatie vanuit de criteria natuur en soortenbescherming). <i>Voor een compleet beeld en juridisch houdbare onderbouwing worden voor het OER in RES Midden-Holland, RES Holland Rijnland en RES Drechtsteden de door de gemeenten en waterschappen aangedragen onderzoekslocaties aangevuld met alle technisch haalbare locaties waar 3 of meer windturbines passen. In RES Rotterdam Den Haag worden de zoekgebieden uit RES 1.0 in een separatie, regionale planMER uitgewerkt.</i>

12. Boerenerfmolens

Onderdeel	Uitwerking
1. <u>Probleemstelling</u>	Klimaatmitigatie vraagt om elektrificatie, ook op agrarische bedrijven. Om dit mogelijk te maken is meer opwek van duurzame elektriciteit nodig. Tegelijkertijd staat het elektriciteitsnet onder druk en is verzwaring aan het einde van de kabel niet altijd mogelijk. Hierdoor komt agrarische bedrijfsvoering onder druk te staan en zijn mogelijkheden om te verduurzamen beperkt.
2. <u>Doelstelling</u>	Zelfvoorziening bevorderen van agrarische ondernemers op het gebied van elektriciteit door hogere boerenerfmolens toe te staan in de verordening, daar waar mogelijk.
3. <u>Mogelijke alternatieven om te onderzoeken</u>	Alternatief 1: Buiten BSD kleine windturbines met een ashoogte tot 30 meter toestaan. Hiervoor moeten de instructieregels worden aangepast. Momenteel staat er in hoofdstuk 7 Instructieregels - § 7.3.21 Energie, namelijk het volgende: • Artikel 7.76 (windenergie) • Een omgevingsplan laat windturbines alleen toe binnen de locaties voor windenergie. • In afwijking van het eerste lid kan een omgevingsplan voor een gebied buiten het bestaand stads- en dorpsgebied kleine windturbines met een ashoogte tot 15 meter toelaten en kan een omgevingsplan voor een gebied binnen het bestaand stads- en dorpsgebied of voor locatie binnen het glastuinbouwgebied, bedoeld in artikel 7.53, eerste lid, kleine en middelgrote windturbines met een ashoogte tot circa 45 meter toelaten, voor zover dat passend is bij de lokale situatie. Bovenstaande '15 meter' wordt vervangen door '30 meter'. Alternatief 2: Ecologisch belang zwaarder gewogen. Alternatief 3: Landschappelijk belang zwaarder gewogen. Alternatief 4: Combinatie van alternatief 2 en 3. <i>De nadere uitwerking van de alternatieven vindt plaats in de lopende OmgevingsLAB's met experts. In deze OmgevingsLAB's worden ook harde belemmeringen afgeconcludeerd, dus die locaties waar klein wind überhaupt niet kan vanuit bestaande wet- en regelgeving.</i>

13. Warmte

Onderdeel	Uitwerking
1. <u>Probleemstelling</u>	De warmtetransitie verloopt traag en vraagt om versnelling. Collectieve warmtesystemen bieden grote kansen in de provincie. Een van de problemen is de voorbereiding en realisatie van grote transportnetten voor duurzame warmte (opvolging van WarmtelinQ) en van warmte opslagsystemen in de bodem. Deze zijn nodig voor haalbare en betaalbare vervanging van aardgas voor verwarming. Achtergrond voor keuze warmte Zonder de warmtesystemen zien wij twee scenario's voor Zuid-Holland die naar alle waarschijnlijkheid een grotere impact zullen hebben. Dit willen wij meegeven: • Het scenario om dezelfde warmtevraag te voorzien door toepassing van elektrische systemen bestaande uit warmtepompen, uitbreiding van het elektriciteitsnet (kabels, (onder)stations) en een KWO-systeem. Elektrificatie zal een grotere impact hebben op de ruimte en netcongestie. • Een tweede scenario is een maximaal gebruik van duurzame gassen (groen gas, waterstof) om met het bestaande gasnet dezelfde warmtevraag te voorzien. Dit is geen aannemelijk alternatief vanwege een beperkt aanbod en onaanvaardbare kosten voor de eindgebruiker.
2. <u>Doelstelling</u>	Het doel is het versnellen van de warmtetransitie, door voor gemeenten, ontwikkelaars en andere stakeholders in kaart te brengen welke optimale energie-infrastructuur opties voor warmtetransport en warmte opslag mogelijk zijn en welke opties dus minder efficiënt zijn (zoals elektrificatie). Dat doen we door een verkenning naar de ruimtelijke inpassing voor tracés van warmtenetten en warmte opslaglocaties in de omgevingsvisie. Mogelijk wordt de verkende ruimtelijke inpassing verder uitgewerkt in het programma.

	We doen dit door verkenninggebieden te laten zien op een kaart (3D) waarin partijen kunnen zien op welke plekken binnen Zuid-Holland mogelijkheden en grote kansen zijn voor tracés voor warmte-infrastructuur en voor warmteopslag (hoge temperatuur). Potentiële warmtetracés komen dus op de kaart van Zuid-Holland. Middels de verkenninggebieden willen we ervoor zorgen dat de keus voor een warmtetracé of een hoge temperatuur opslag sneller gemaakt kan worden. Een warmtebedrijf of gemeente hoeft het vooronderzoek niet meer te doen omdat wij dit hebben gedaan. Deze kaart houdt rekening met bodem, elektra, natuur, soortenbescherming en water. Het is een middel om een proces te versnellen. We willen technische en beleidsmatige contouren weergeven voor gemeenten en ontwikkelaars om ze te ondersteunen tijdens het proces van de warmtevoorziening. Dit, middels drie onderwerpen: 1. Ons bestaande afwegingskader warmtekeuze wordt uitgebreid met koude; 2. Verkenninggebieden voor warmtetracés; 3. Verkenninggebieden voor midden- en hoge temperatuur opslag (MTO en HTO).
3. <u>Mogelijke alternatieven om te onderzoeken</u>	We voeren een verkenning uit naar de toepassing van duurzame warmtebronnen in een warmtesysteem met transport- en distributienetten en warmte opslagsystemen. Het beleidsvoornemen is om een kaart te maken waarin is te zien hoe warmtetracés door Zuid-Holland eruit kunnen komen te zien met bijpassend beleidskader. Daarbij hoort een kaart met potentiële HTO gebieden en bijpassend beleidskader. En een afwegingskader warmte wordt uitgebreid met koude. Onze wijzigingen komen terecht in de visie. Het gaat namelijk om technische contouren die bedoeld zijn ter illustratie om gemeenten en ontwikkelaars te helpen met het maken van hun warmtekeus. Het zijn geen afdwingbare regels. Mogelijk komen er ook regels in het programma. Wij willen verkenninggebieden aanwijzen/ zichtbaar maken waarin rekening is gehouden met alle betrokken partijen. Deze gebieden hebben geen bindende werking voor partijen – het is indicatief en geeft een voorkeur aan. Door deze kaart te delen, zijn er dus eigenlijk geen directe gevolgen voor partijen, behalve dat ze een beter inzicht krijgen in welk toekomstbeeld de provincie heeft, welke visie we voor ons zien op deze thema's en hoe we dit idealiter zouden willen inpassen. Het afwegingskader betreft een uitbreiding met koude, wat een toezegging is geweest aan PS. Dezelfde regels blijven gelden. Een partij kan ervoor kiezen om onze visie te volgen maar deze visie zullen wij dus niet afdwingen. Het is bedoeld als hulpmiddel voor de warmtetransitie. Waar mogelijk willen we wel kijken of we ervoor kunnen zorgen dat het meer bindend lijkt of is (maar dat is nog maar de vraag of we dat voor elkaar krijgen en moeten willen). Ten aanzien van dit beleidsvoornemen zijn er drie alternatieven geformuleerd: Alternatief 1: tracés en locaties die energetisch optimaal zijn In dit alternatief wordt gekeken naar de tracés en warmte opslag in de bodem die het optimaal zijn vanuit het energiesysteem, het dichtst bij de gebruiker, dan wel de bron. Alternatief 2: tracés en locaties die het meest natuurlijk vriendelijk zijn. In dit alternatief wordt gekeken naar de plekken waar de minste impact heeft op natura-2000 gebieden en de conditie van het water en de bodem. Alternatief 3: tracés en locaties die het beste ruimtelijk inpasbaar zijn. Hierbij kijken we naar de plekken die het best ruimtelijk inpasbaar zijn, gelet op de beperkte ruimte van Zuid-Holland. Alternatief 4: tracés en locaties die het meest rekening houden met de leefomgeving. Hierbij kijken we naar de plekken waar burgers het minste overlast zullen ervaren.

3.6 Externe veiligheid

14. Energiedragers

Onderdeel	Uitwerking
1. <u>Probleemstelling</u>	Het is op dit moment juridisch mogelijk om dicht tegen de grote woonkernen een grootschalige ammoniakterminal (voor de op- en overslag van ammoniak) te realiseren. De gevolgen voor de omgeving zijn echter breder dan enkel vanuit de opslagtank geredeneerd en kunnen nu niet allemaal worden meegenomen in de beoordeling. De verwachting is dat op korte termijn vanuit de markt initiatieven zullen komen voor zo'n ammoniakterminal. Daarom is een nieuwe ruimtelijke afweging en mogelijk aanvullend beleid nodig. Dit met als doel zowel bedrijfsleven als omgeving duidelijkheid en voldoende veiligheid te bieden. Achtergrond: Niet alle energievoorzieningen lenen zich voor elektrificatie, dus zal er in de toekomst ook gebruik gemaakt worden van moleculaire energiedragers. Hiervoor bestaan verschillende opties zoals waterstof, ammoniak als waterstofdrager, Liquid Organic Hydrogen Carriers (LOHCs) en methanol. In de markt dienen zich verschillende ammoniak-initiatieven aan. Er is industriële ervaring met de productie en opslag van ammoniak, het is relatief makkelijk en efficiënt te produceren uit groene stroom en heeft een hoge energiedichtheid. Nadeel is dat ammoniak een giftig gas is, waardoor incidenten onder bepaalde omstandigheden tot grote aantallen slachtoffers kunnen leiden. De ammoniakketen heeft bovendien invloed op andere opgaven zoals de stikstofuitstoot. De provincie is bevoegd gezag voor de vergunningverlening van Seveso bedrijven (bedrijven waar met grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen wordt gewerkt), maar mag het vervoer van gevaarlijke stoffen niet meenemen in de beoordeling van de vergunningaanvraag. Dit terwijl de afstand tussen risicobron en risico-ontvanger tijdens het transport het kleinst is. Daarnaast is binnen het haven industrieel complex de op- en overslag en het kraken van ammoniak op veel plekken omgevingsplantechnisch mogelijk, omdat er bij het bestemmen van de huidige functies geen rekening is gehouden met de grootschalige op- en overslag van ammoniak. Het is hierdoor op dit moment juridisch mogelijk om dicht tegen de grote woonkernen een grootschalige ammoniakterminal te realiseren. Voor initiatieven op korte termijn door marktontwikkelingen is daarom een nieuwe ruimtelijke afweging en mogelijk aanvullend beleid nodig.
2. <u>Doelstelling</u>	De provincie wil dat de transitie van het haven industrieel complex in balans is met de omgeving en dat de omgevingsveiligheid minimaal op een vergelijkbaar niveau blijft dan wel verbeterd. Dit gaat met name om de toepassing, verwerking, op- en overslag van gevaarlijke stoffen op grote schaal die het risicoprofiel van het haven industrieel complex veranderen. Tegelijkertijd wil de provincie dat de haven zijn economische positie kan behouden en versterken.
3. <u>Mogelijke alternatieven om te onderzoeken</u>	Alternatief 1: Opnemen beleidsmaatregel onder de beleidskeuze 'transitie haven industrieel complex' uit de omgevingsvisie. In dit alternatief streeft de provincie ernaar binnen het haven industrieel complex nieuwe risicovolle activiteiten, die voor potentieel veel slachtoffers kunnen zorgen, zo ver mogelijk van woonkernen af te realiseren. Hierbij is het streven dat de risico's van nieuwe activiteiten in ieder geval onder de oriëntatiewaarde van het groepsrisico blijven. De provincie wil daarbij dat bij de beoordeling of een nieuwe activiteit wenselijk is ook de mogelijke effecten van het transport naar het achterland op de omgeving worden meegewogen. Ook wil de provincie mogelijk ongewenste lock-in van investeringen voorkomen met oog op toekomstvastheid en helderheid voor het bedrijfsleven, en het stimuleren van gewenste ontwikkelingen.

	In dit alternatief oefent de provincie invloed uit om de wenselijkheid van initiatieven goed te onderzoeken en te kiezen voor de meest optimale locatie binnen het haven industrieel complex. Hiervoor werkt de provincie intensief samen met de gemeente Rotterdam en het Havenbedrijf Rotterdam. Om de wenselijkheid in kaart te brengen, alsmede de effecten van het transport stuurt de provincie bij initiatiefnemers aan op het doorlopen van een project-mer. Met betrekking tot het vervoer naar het achterland sluit de provincie zicht aan bij de preferentievolgorde van kabinet, te weten 1) buis; 2) binnenvaart; 3) spoor en 4) weg. Voor ammoniak specifiek ziet de provincie, net zoals het kabinet, voor tijdelijke- en terugvalopties een rol voor het spoorvervoer, maar dan wel met het gebruik van de Betuweroute van uit het Haven industrieel complex. Alternatief 2: Locaties opnemen in de provinciale omgevingsverordening waar grootschalige op- en overslag van gevaarlijke stoffen die het risicoprofiel van het haven industrieel complex veranderen niet mag plaatsvinden. Alternatief 3: Locaties aanwijzen in de provinciale omgevingsverordening waar grootschalige op- en overslag van gevaarlijke stoffen die het risicoprofiel van het haven industrieel complex veranderen mag plaatsvinden mits die risico's voldoende verantwoord kunnen worden.
--	---